

вразливих верств населення вимагає уваги та системних заходів, щоб забезпечити якість, своєчасність та ефективність цієї допомоги в умовах внутрішнього конфлікту та воєнного стану і клінічна практика є рушійною силою в цих процесах.

У підсумку, юридичні клініки в Україні мають багато досягнень та перспектив розвитку, які зміцнюють їх роль у формуванні нового покоління якісних та конкурентоспроможних фахівців у галузі права та сприяють зміні сучасної правової культури.

---

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96 – ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30 Ст.141. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>

2. Келеман Р.Ю. Роль юридичної клініки у професійній підготовці майбутніх правознавців. *Професійна освіта: теорія, методологія та практика*. 2017. № 5. С. 114–127.

3. Лоджук М.Т. Правове регулювання діяльності юридичних клінік в Україні: загальнотеоретичне дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2014. 22 с.

4. Юридична клініка: навчальний посібник / В.А. Єлов, С.І. Молібог, Д.Г. Павленко. Київ: Школяр, 2004. 315 с.

ТАЛДИКІН

Олександр Васильович

доцент кафедри
загальноправових дисциплін
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОБОТИ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІКИ

Проблемні питання розвитку таких інноваційних засобів практичної підготовки здобувачів правової юридичної освіти України, які застосовує юридична клініка, ізалишаються актуальними в контексті приведення її діяльності у відповідність до освітніх стандартів найкращих світових зразків.

Діяльність юридичних клінік, які відповідно до чинного законодавства України є структурними підрозділами закладів вищої освіти, повинна мати дієві шляхи підвищення якості юридичної освіти через впровадження практичної складової у навчання. Юридичні клініки мають створити належні умови самостійної практичної діяльності здобувачів з

надання правової допомоги громадянам.

Досвід створення та функціонування юридичних клінік у всьому світі має два основних підходи до їх структури:

- *перший*, коли юридичні клініки створюються та здійснюють правову допомогу як окремі організації;

- *другий*, передбачає їх створення та працю в якості структурних підрозділів навчальних закладів відповідного профілю навчання [1; с.39].

«За організаційно-правовою формою виокремлюють такі клініки:

1. Структурний підрозділ закладу вищої освіти;
2. Громадський підрозділ закладу вищої освіти;
3. Організація студентської ініціативи та самоврядування;
4. Форма співпраці недержавної правозахисної організації з закладом вищої освіти;
5. Тимчасова реалізація конкретного правозахисного проекту» [2; с.28].

Безумовно, що такі підходи обумовлюють не тільки наявність розбіжностей структури та організації роботи, а й пріоритети основних напрямків роботи, серед яких основоположне значення мають: надання безоплатної правової допомоги соціально незахищеним верствам населення; проходження навчальної та виробничої практик здобувачами навчального закладу на базі юридичної клініки.

Більш ретельний аналіз підходів до з'ясування сутності юридичної клінічної діяльності дає можливість визначити: такі її основні аспекти:

- це юридична консультаційна діяльність;
- це діяльність, що спрямована на надання послуг (здебільшого – первинної правової допомоги) найбільш вразливим категоріям суспільства;
- це діяльність, що є практичною складовою курсу навчання за спеціальністю «Право»;
- це діяльність, що забезпечує можливість здобувачів отримувати реальні практичні навички, майбутньої професії.

На думку Ю.В Ломжець однією з традиційних проблем організації діяльності юридичних клінік в Україні є *проблема фінансування їх діяльності* [3; с 772]. На наш погляд, навчальні заклади, на які, відповідно до ліцензійних вимог покладається утримання юридичної клініки, часто обмежуються виділенням відповідного приміщення, мізерною кількістю годин, що зараховуються в навантаження залучених викладачів та низкою чисельних контрольних заходів. Отримання додаткового фінансування за рахунок залучення грантів міжнародних та вітчизняних організацій, благодійної діяльності фізичних осіб, може виявитись епізодичним, та таким, яке важко спрогнозувати.

І тут, на наш погляд, досліджуючи розвиток клінічної юридичної освіти в Україні, варто звернути увагу на позитивний закордонний досвід в її фінансово-організаційному забезпеченні. Наприклад, у *США* юридичні

клініки інтегровані у навчальний процес як форма навчального курсу і одночасно практики здобувачів. *КНР* – існує Китайський фонд клінічної юридичної освіти (CCCLE). *Країни Західної та Центральної Європи* – юридична клінічна освіта має значну лобістську підтримку з боку міжнародних і національних фондів, інших асоціацій. *Велика Британія* – існує Організація клінічної юридичної освіти (CLEO), яка здійснює фінансову допомогу. *Польща* – юридичні клініки інтегровані у навчальний процес з оформленням їх як штатного підрозділу, так і з включенням відповідного навчального курсу. Створена Фундація юридичних клінік (FuPP), яка, певною мірою, ізабезпечила фінансову стабільність їхньої діяльності [4; с. 42-44].

Кадрове питання наявності штатних працівників, які б були призначені на відповідні посади в юридичній клініці закладу вищої освіти, коли мова йде про такі посади, як: *керівник юридичної клініки, координатори, лаборант*, гостро постає в контексті підвищення особистої зацікавленості, відповідальної та кваліфікованої роботи постійного персоналу разом з особами, які залучені до роботи в юридичній клініці на громадських засадах.

Кадрове питання наявності штатних працівників тісно пов'язано з питанням *невідповідності обсягів роботи залучених працівників з кількістю годин передбаченого навантаження*, іза умов відсутності перших. Зазначимо це питання як актуальне, адже лише час, відведений на оформлення необхідної документації (діловодство) з планування, підготовки, систематизації та організації зберігання необхідної документації, а також звітної діяльності, аж ніяк не кореспондується з можливістю забезпечити якісну роботу юридичної клініки лише за рахунок осіб, ізалучених до роботи на громадських засадах.

Відносно правового статусу: юридична клініка в Україні не є юридичною особою. Вона лише користується майном ВНЗ як його структурний підрозділ, а загальне керівництво юридичною клінікою здійснює адміністрація ВНЗ, що, у свою чергу, може створювати певний конфлікт інтересів, породжувати серед її членів особисту незацікавленість, нездатність побачити реальні бонуси за роботу в юридичній клініці.

Означена низка організаційних питань, які ми вважаємо актуальними, та такими, що потребують вирішення для подальшого прогресивного розвитку юридичних клінік України, безумовно може бути доповнена. Але удосконалення нормативно-правових актів, що регламентують юридичну клінічну діяльність в Україні є першочерговим елементом на ефективному шляху як підготовки висококваліфікованих юристів, які володіють практичними навичками роботи, так і підтримки консультативної правозахисної діяльності для соціальна вразливих, незахищених верств населення.

1. Катеринчук К.В., Лазебник В.В. Роль юридичної клініки у підготовці здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Право». *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки. Філософія права.* Том 33 (72) № 2. 2022. С.37-41.
2. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник / за заг. ред. В. М. Сущенка. Київ.: Ваіте, 2020. 274 с.
3. Ломжець Ю.В. Юридична клініка як база практичної підготовки майбутніх правників. *Юридичний науковий електронний журнал* № 11. 2021 С. 770-773.
4. Галай А. Становлення юридичної клінічної освіти в Україні та у деяких інших країнах світу. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України* №4. 2014. С. 39-48.

ТВЕРДОХЛІБ Ярослав Васильович
здобувач вищої освіти
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Науковий керівник – ст. викладач Шиян А.Г.
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Адвокатське самоврядування має важливе значення в формуванні, регулюванні та контролі за діяльністю адвокатів у будь-якому цивілізованому суспільстві. Ефективна система адвокатського самоврядування є однією з ознак зрілої демократії, оскільки вона регулює етичні стандарти професії, і забезпечує якість та ефективність юридичних послуг, що надаються адвокатами тим чи іншим особам. В сучасних умовах адвокатське самоврядування повинно бути гнучким, адаптованим до динамічних суспільних змін, міжнародних норм і практик, спроможним реагувати на нові виклики.

В контексті постійного реформування системи правосуддя в Україні, роль адвокатського самоврядування в нашій державі стає ще більш значущою, адже адвокати є невід'ємною частиною процесу забезпечення справедливого правосуддя, а незалежність адвокатської професії є критично важливою в таких умовах. Система самоврядування повинна сприяти збереженню та зміцненню цієї незалежності.

Відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 року адвокатське самоврядування діє з метою забезпечення належного здійснення адвокатської діяльності, дотримання гарантій адвокатської діяльності, захисту професійних прав адвокатів, і забезпечення високого професійного рівня адвокатів та вирішення питань